

LITERKA

Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě

Léto / 2023

Milí čtenáři a čtenářky Literky,

již v minulých číslech jste se mohli dočíst o tom, že se úspěšně uzavřel další ročník literární soutěže Skrytá paměť Moravy. V letním speciálu Vám – stejně jako v minulých letech – přinášíme nejen seznámení s vítězkami, ale i malou ochutnávku úspěšných textů. Rád bych se zastavil u jednoho nenápadného, avšak podstatného aspektu: finalistkami letošního ročníku se staly výhradně dívky. Před necelými sto lety se kolektiv cambridgeské dívčí koleje obrátil na tehdy již věhlasnou prozaičku a esejistku Virginii Woolfovou s dotazem, co dělat, aby se z žen stávaly častěji úspěšné spisovatelky. Odpověděla jim dnes slavným esejem, v němž tvrdí, že ženám chybí jediné – vlastní pokoj. Jde o metaforu: vlastní pokoj je ztělesněním práva na osobní život, volný čas, přístup ke vzdělání a společenské očekávání, že se ženy mohou literatuře skutečně plnohodnotně věnovat. Letošní ročník Skryté paměti tedy ukazuje, že od dob paní Woolfové se snad přece jen mnohé změnilo. Je to potěšující a s ohledem na mnohé jiné přetrvávající nerovnosti i nadějně. Možná se to nezdá, ale literární soutěž je od vyhlášení tématu ročníku po vydání sborníku celoroční práce. Využívám příležitost a veřejně děkuji dlouholeté organizátorce soutěže Andree Procházkové za péči, kterou jí věnuje.

Krásné léto přeje Jiří David

VERŠE LÉTA

ČECHY LEŽÍ U MOŘE

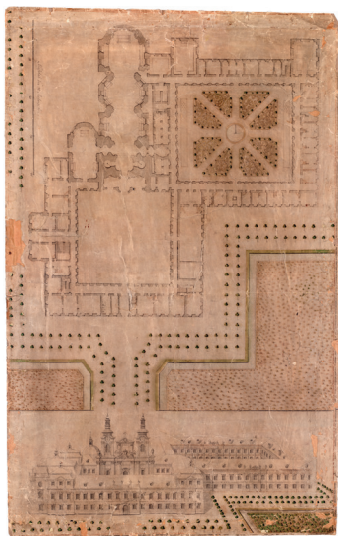
Ingeborg Bachmann

Když domy jsou zde zelené, překročím ještě práh.
Když mosty se zde nechvějí, naleznu pevný bod.
Marná-li navždy lásky snaha, pak tady promarním
ji ráda.

A nejsem-li to já, pak je to někdo skoro jako já.

Zde se mnou slovo hraničit smí v pokoji a míru.
Když Čechy leží u moře, uvěřím ještě mořím.
Jestliže mořím uvěřím, pak začnu doufat v zem.

SANTINI A RAJHRAD

Existuje mnoho dějin umění. Ba co více – existují různé dějiny téhož umění či těchže děl. Tento vstupní poznatek je sám o sobě pramálo překvapivý, slouží nám pouze jako odrazový můstek k tvrzení, že málokterý umělecký (a speciálně architektonický) odkaz provokoval v minulosti tolik autorů k různorodým interpretacím, jako je dílo Jana Blažeje Santiniho. Většině z nich je jedno společné – vycházejí ze Santiniho staveb jakožto uzavřených uměleckých děl geniálního autora, sledujícího primárně vlastní estetické, matematické či duchovní principy. Takové přístupy jsou zcela legitimní a s jedním z nich je možné se seznámit v Památku na aktuálně probíhající výstavě Jan Blažej Santini Aichel:

Geometrie posvátného prostoru. Existuje však i odlišný přístup k dějinám architektury, totiž takový, který zohledňuje požadavky zadavatele stavby, ptá se po jeho možném ideovém vkladu a funkčních požadavcích. Tento druhý přístup je nad jiné vhodné využít v případě Santiniho rajhradské realizace, neboť speciálně podoba klášterního kostela vznikla až protnutím představ stavitele a stavebníka.

Počátky kontaktu Santiniho s Rajhradem, přesněji se zdejšími proboštem Antonínem Pirmem, který se rozhodl přebudovat středověký klášter v reprezentativní barokní sídlo, se datují zřejmě až do roku 1720. V létě tohoto roku byl Santini v Rajhradě přítomen, setkal se zde s již částečně přestavovaným chrámem, obhlédl vlhké podloží a patrně se domluvil s proboštem na vytvoření návrhu. První verze plánů byla hotova v únoru 1722. Podle ní měl být kostel koncipován jako jednododní, složený ze tří stejně velkých rotund seřazených jako korálky za sebou. Každá rotunda měla mít své funkční určení: první pro lid, druhá pro mnišský chór, třetí pro presbytář. Pirmovy představy však byly odlišné – jedním z důvodů přestavby bylo zviditelnění Rajhradu na mapě poutních míst barokní Moravy. Měly-li do Rajhradu proudit davy poutníků, muselo pro ně být v chrámu místo. Proto se Pirmus dohodl se Santinim na změně: první dvě rotundy se propojí a budou určeny pro lid, třetí se protáhne do oválu a vejdou se do ní jak chórové lavice, tak kněžiště. A to je podoba, v jaké známe rajhradský chrám dodnes.

Zbývá dodat, že veškeré informace k tomuto článku jsme čerpali ze studií prof. Jiřího Kroupy. Příspěvek lze tedy chápat současně jako anotaci jeho přednášky, která v Rajhradě proběhne v rámci Dnů evropského dědictví, a sice v sobotu 16. 9. v 15:00. Chcete-li se o vztahu Santiniho k Rajhradu dozvědět více, určitě přijďte!

PŘÍRODA MAXE ŠVABINSKÉHO

Celoživotním mottem malíře a grafika Maxe Švabinského bylo naplnit dvojsloví „Přírodu obdivuj!“. Jako vášnivého sběratele motýlů, obdivovatele fauny a flóry, návštěvníka kroměřížských zahrad a skleníků provázela fascinace přírodou autora nejenom v malířské tvorbě, ale také v jeho drobných komentářích v knihách. V menší knize *Přírodu obdivuj* (1958) rekapituluje své vzpomínky nejen v podobě obrazové, ale i textové. „*Jsem pokládán za starého obdivovatele přírody... Nelze dost opěvovat a obdivovat přírodu, tak jak je bohatá, ohromující svou roz-*

manitostí, nekonečným vkusem, vynalézavostí půvabů, spojením krásy a účelnosti. (...) Uvažte třeba křídla motýla. Žádný umělec by se neodvážil klást vedle sebe tak zdánlivě nesourodé, křičící barvy, a ony jsou položeny na malinké ploše křídla a jak blaživou harmonii tam tvoří! Uvažte tvary ptáků nebo jiných zvířat, stromů, květin, listů, včelích buněk, nebo se podívejte nejmodernějším mikroskopem na strukturu písečného zrníčka. Pohled'te na hvězdnou oblohu! Jsme proti krásám přírody malí i na to, abychom stačili žasnout úměrně hluboce k jejím krásám.“ Co se týče ročního období – miloval a preferoval léto, a to především slunce, teplo, jas a volnost. „*Je zde léto. Ostýchal bych se mluvit znova o své oddanosti, ba zaprodanosti krásám léta. Je to má roční doba. Nikdy mne neunavila, nikdy nebyla tak horká, aby mne tížila, nikdy mi žádné vedro nezaráželo dech. Spíše naopak, vždy mne posilovalo, inspirovalo, činilo šťastným... Krásy léta, dny žní zůstanou mou blažeností navždy.*“ Tak jako on byl fascinován barevností přírody, tak i jeho malířská tvorba inspirovala básníky, např. Jana Vrbu a Františka Hrubína. V neposlední řadě vznikly, na sbírku exotických motýlů a rajek, tři skladby pro klavír souhrnně nazvané *Motýlí a rajky* z pera hudebního skladatele Bohuslava Martinů. V roce 1920 věnoval Martinů tyto skladby (*Motýlí v květinách, Motýlí a rajky, Rajky nad mořem*) Ele Švabinské, první ženě Maxe Švabinského. Rádi bychom Vás v Památníku uvítali a zároveň pozvali na přednášku doc. Moniky Holé z Muzea a galerie Polička – Centra Bohuslava Martinů, která představí dílo Bohuslava Martinů „*Motýlí a rajky*“ i s hudebními ukázkami. A to 26. září 2023 od 16 hodin. (mš)

TŘI OTÁZKY PRO ANNU KOCHOVOU

Mezi Vaše oblíbené spisovatele patří japonští autoři – jaká témata Vás oslovují?

Asi v tom není žádný specifický vzorec, ani v tom, že mám ráda japonskou literaturu; prostě když to má zajímavou zápletku, přečtu si to. Abych ale byla upřímná, japonských klasik jsem ještě moc nečetla, a co se týče japonské literatury, největší přehled mám asi v mangách.

S kterou literární postavou byste se chtěla setkat a proč?

Postav, se kterými bych se chtěla setkat, je spousta a všechny bych zde asi nedokázala vyjmenovat, ale jednou z nich by byl Nie Huaisang z *Grandmaster of Demonic Cultivation*. Nie Huaisang je v příběhu znám pro svoji nekompetentní a ustrašenou povahu, ale vypadá i jako člověk, se kterým by mohla být zábava, ač na konci je odhalený jako záporná postava. Ze stejného důvodu bych se ráda setkala i třeba s Razumichinem z románu *Zločin a trest* nebo s Albatrossem z japonského komiksu *Bungou stray dogs: Stormbringer*.

Kde jste čerpala inspiraci pro svůj vítězný text *Mezi nebem a hvězdami*?

Nejprve jsem pro tuto soutěž psala úplně jiný text s úplně jinou tematikou, ale protože jsem našla rozsah až v přihlášce, a text ho výrazně přesahoval, rozhodla jsem se ho úplně přepsat. V prvním textu byl veden dialog o životě a smrti tancující nekonečný tanec, ve kterém se konstantně střídají, a řekla jsem si, že by bylo zajímavé napsat o jejich personifikacích na fiktivním, neexistujícím místě. Spojení „Mezi nebem a hvězdami“ je z refrénu písně *Ancient dreams in a modern land* od umělkyně MARINA.

Anna Kochová (15 let) je studentkou Katolického gymnázia Třebíč, v literární soutěži Mladý spisovatel 2023 získala na jaře čestné uznání a do Skryté paměti Moravy se přihlásila, aby si vyzkoušela své spisovatelské schopnosti.

TŘI OTÁZKY PRO TARJU ZICHOVOU

Zúčastnila jste se programu DofE – Mezinárodní ceny vévody z Edinburghu, můžete přiblížit svou zkušenost?

Zapojení do programu DofE bylo pro mě osobně velmi rozvíjející a určitě mi to pomohlo se v psaní posunout dál, ať už v obohacení slovní zásoby nebo ve zdokonalení schopnosti vyjadřování. Nejvíce asi oceňuji, že jsem se mohla věnovat mnou vybranému námětu a zpracovat jej naprosto podle sebe. Napsala jsem příběh, který se odehrává ve fantasy světě, jenž je inspirovaný tím, jak vnímám například strach, úzkost, smutek nebo zoufalství. Je strach ledová zima, nebo oheň spalující půdu pod vašimi nohama? Má úzkost hmatatelné tělo s drápy a zuby, nebo je to jen černý stín ve vaší hlavě? Je smutek čistá bílá, nebo temně černá? A zoufalství je pustá poušť nebo spíš širý oceán?

Vaším oblíbeným spisovatelem je J. R. R. Tolkien. Kdybyste se s ním mohla setkat, o jakých tématech byste si s ním ráda popovídala?

Jednou jsem někde četla, že spisovatel J. R. R. Tolkien dokázal klidně půl hodiny jen pozorovat korunu stromu a přemýšlet. Kdybych s ním někdy mohla mluvit, tak bych se ho zeptala, co se mu v takových chvílích honí hlavou, jaké myšlenky mu přicházejí na mysl, když se kouká do zeleného listí, a kam se domnívá, že ho zavedou.

Jaké je Vaše největší přání?

Myslím si, že pro mnoho autorů a začínajících spisovatelů je jejich největším přáním vydání jejich knih. Pro mne to tak také velmi dlouhou dobu bylo. Nyní si ale uvědomuji, že bych si ze všeho nejvíce nepřála jen má slova vytištěná na papíře. Chtěla bych, aby je četly oči, které jim porozumí, které prohlédnou i mezi řádky a zamyslí se nad tím, co se jim skutečně snažím sdělit.

Tarja Zichová (16 let) je studentkou Gymnázia Brno-Řečkovice a mezi její záliby patří vedle literatury také malování a hudba. K vlastní tvorbě ji inspirovaly knihy J. R. R. Tolkiena, v nichž objevila sílu představivosti a fantasmie.

SKRYTÁ PAMĚŤ MORAVY

Téma „Sám nejsi nic“ nabízelo soutěžícím k literárnímu zpracování situace, ve kterých už síly jednotlivce nestačí a uvědomuje si, že je součástí lidského společenství. Mezi řadou příběhů o osamělosti, šikaně či pocitech frustrace se ale objevila také řada příběhů o naději a přátelství, deset nejlepších textů vybírala odborná porota z více než dvou stovek soutěžních příspěvků. Oceněné autorky zachytily osobní dramata odehrávající se jak v současnosti, tak v minulosti vzdálené desítky i tisíce let. Vítězkami 17. ročníku Skryté paměti Moravy se staly Anna Kochová z Třebíče a Tarja Zichová z Brna, které do soutěže přihlášily své prozaické texty *Tanec mezi nebem a hvězdami* a *Myslím, že už rozumím*. V první kategorii (11–15 let) ocenila porota také příběh Kariny Kašparcové *Přes okraj* druhým místem a Silvie Rosická si odnesla cenu za třetí místo. Ve druhé kategorii (16–19 let) získala druhé místo Eliška Nováková s povídkou *Matylda* a povídku *Benedictus non benedicit* Barbory Konečné z Brna ocenila porota třetím místem. Čestná uznání si převzaly Štěpánka Šimonová a Marcela Dvořáková z I. kategorie a Eliška Isaiášová a Katka Toufarová z II. kategorie. Finalistkám předali ceny zástupci Jihomoravského kraje František Lukl a Jiří Němec, Vladimír Březina z Muzea Brněnska a členové odborné poroty. Zvláštní uznání poroty si převzaly soutěžící z Ukrajiny Sofia Zhuravlova za osobní příběh *Sám nejsi nic* a Viktoria Drozdova za povídku *Jarní potíže*. Obě soutěžící zaslaly svá vyprávění v češtině a porota jejich snahu a odvahu tímto ocenila. Zatímco v loňském ročníku se mezi finalisty objevilo několik známých jmen mladých autorů, kteří se Skryté paměti Moravy s úspěchem účastnili pravidelně, letos odborná porota objevila deset nových jmen talentovaných spisovatelek. Jejich texty si již nyní můžete přečíst na webových stránkách Muzea Brněnska www.muzeumbrnenska.cz a na podzim v literárním sborníku *Skrytá paměť Moravy*, který letos poprvé vyjde s ilustracemi mladých výtvarníků, studentů ateliéru Malby a ilustrace SUPŠ Jihlava-Helenín. (ap)

TARJA ZICHOVÁ: MYSLÍM, ŽE UŽ ROZUMÍM

(ukázka)

„Dobrý den, příteli.“

Nadskočil jsem a málem si studenou kávou polil složku s materiály. Nade mnou stál pan Berek. Kde se tu k čertu vzal? Vůbec jsem si jeho příchodu nevšiml. Byl menší než jsem očekával, tváře měl červené, na nose kulaté brýle a měřil si mě veselýma, malýma očkama. Na sobě měl hnědé sako, které až podivně ladilo s jeho celkovým vzezřením přinejmenším zvláštního člověka, což bylo také jedním z důvodů, proč s ním mnoho mých kolegů nechtělo mít nic společného. Uvědomil jsem si, že na nově příchozího jen podivínsky zírám, a tak jsem rychle vstal a potřásl mu rukou.

Berek se posadil naproti mně a zvesela si při tom pobrukoval melodii, kterou jsem už přes rok neslyšel. Byl jsem stále ještě trochu v šoku z jeho náhlého příchodu, ale po chvíli veškeré mé rozpaky smyl adrenalin, rozprouděný v mých žilách. Na tohle jsem přece čekal tak dlouho.

„Pane Bereku,“ začal jsem zdvořile, „jsem moc rád, že jste si na mne udělal čas.“ „Já taktéž,“ přerušil mě Berek jasným, mladistvým hlasem, jaký bych u něj nečekal. Upřeně se mi zahleděl do očí a mně problesklo hlavou, že ho nevidím poprvé. V jeho pohledu bylo něco silně známého a přátelského. Hned jsem si ale vynadal, samozřejmě že ho nevidím prvně, vídal jsem ho přece v televizi a jeho fotografie byly i v novinách a všech možných časopisech.

„Pokud by vám to nevadilo, pane Bereku,“ odkašlal jsem si, „rád bych přešel rovnou k otázkám, protože už bohužel nemám tolik času...“ „A kampak pospícháte?“ přerušil mne opět. Jeho poznámka mě lehce podráždila. On byl ten, kdo přišel pozdě, ne já, takže bych očekával také trochu snahy z jeho strany. „Víte, musím poté ještě celý článek zpracovat, aby mohl být zítra otisknut, a to vždycky vezme nějaký ten čas.“ Na to mi neodpověděl, jen se zvesela zahleděl ven na ulici do slunečného dne. Raději jsem proto hned přešel k mým dotazům. „Takže, myslím, že vás všichni znají, ale pro jistotu bych na začátek rád uvedl několik základních informací o vás. Pokud dovolíte, přečetl bych vám je, jen pro kontrolu, zda všechno sedí.“ Ani jsem nečekal na jeho souhlas a jal se předčítat. „Takže jste miliardář, který své nemalé jmění získal díky firmě Golds, jež se specializuje na výrobu elektronických čipů především do automobilů, telefonů a počítačů. Firmu jste nicméně před dvěma lety prodal a nyní soustředíte svou pozornost na dobročinné a jinak prospěšné akce.“

Dočetl jsem svůj úvodní odstavec a zjistil, že Berek sedí s nosem přitisknutým na sklo jako nějaké malé dítě a upřeně pozoruje vrabce honící se za kousky drobků a spadáním listů. „Pane Bereku,“ řekl jsem poněkud důrazněji, než jsem původně zamýšlel, „vyhovuje vám ta první část takto, nebo byste chtěl ještě přidat něco o vašem dětství či...“ „Ne ne, já to nechám na vás, příteli, takováto prázdná slova stejně nikomu nic neřeknou.“

Nevěděl jsem, zda mám být polichocen tím, že mi v tomto směru tolik důvěřuje, nebo rozhořčen tím, že nazval má slova prázdnými. Rozhodl

jsem se nechat tuto část článku na mém budoucím já, které mi určitě velmi poděkuje. Nyní jsem měl na práci důležitější věci.

„Dobře,“ řekl jsem konečně, „takže pane Bereku, vzhledem k tomu, že jak už jsem říkal, vás většina čtenářů zná, nechci vám v tomto rozhovoru pokládat otázky týkající se vaší kariéry či něčeho podobného. Spíše bych se chtěl zaměřit na Projekt William. Co byste mi o něm mohl říct?“ Berek ke mně vzhledl zpod svých brýlí a mě opět napadlo, že ho odněkud musím znát. „Co bych vám měl říct?“ zeptal se mě. „Tak pro začátek, čeho se tento projekt týká? V některých médiích se objevily zprávy o tom, že výdělek poputuje na pomoc lidem s psychickými onemocněními, zajímá mne tedy, jestli je to pravda?“

Berek začal podupávat nohama. „O Projektu William se mi mluvit nechce,“ řekl pak. „Proč ne?“ zaútočil jsem zpátky, protože mi jeho nepřístupnost začínala lézt na nervy. Proč na tento rozhovor tedy kývl, když nechtěl mluvit? „Protože to není něco, na co byste sám neznal odpověď. Vy vlastně víte mnohem víc než kdokoli jiný.“ Chvilí bylo ticho a já jsem si uvědomil, že v kavárně kromě nás dvou už nikdo není. Proč vlastně Berek navrhl toto místo jako ideální pro naši schůzku?

„Obávám se, že vám tak docela nerozumím,“ odpověděl jsem a vnakládal veškerou vůli, abych nevybuchl. Co jsem to na sebe proboha uvalil? „Proč bych o tom měl já vědět víc než vy? Je to přece váš projekt.“ Berek se na mě opět pozorně zahleděl těma svýma zkoumavýma očkami. Odkud já ho jenom znám?

ANNA KOCHOVÁ: TANEC MEZI NEBEM A HVĚZDAMI

(ukázka)

„Nepřemýšlel jsi někdy, co je tam nahoře nad námi?“ otázala se žena, zatímco ji její druh znovu protočil pod svou paží, tak jak to dělávali každý jiný den.

„Jistě že ano. Když společně mlčíme, myšlenky se mi toulají. Spíš bych byl překvapen, kdybys mi sdělila, že tě to ani nenapadlo,“ odpověděl muž s lehkým úsměvem na rtech a znovu jí položil ruku kolem pasu.

„Asi ano,“ přitakala a ladně nacvičeným pohybem jej chytila za rameno.

„Tak co? Co tě tak napadlo, že nad námi je, Jine?“ pokračovala po chvíli ticha, přerušovaného jen tlumeným klapáním jejich podpatků o černou hmotu. Nebyl to ani mramor, ani dlažba, ani hlína. Nebylo pod nimi nic. A stejně už roky a roky tančili jen v tomto prostoru, jen oni sami dva. Byly to vůbec roky? Čas zde ubíhal bez nich, neměli ani tušení, jak dlouho zde jsou, jak dlouho jsou naživu, jak dlouho se znají. A stejně její podpatky vydávaly zvuk; jako kdyby to nic pod nimi něco bylo. Něco jiného než naprosté nic.

„Myslíš si, že by tam mohl být jiný nový svět?“ zamyslel se Jin.

„Hmm,“ zamyslela se a přitáhla se ke svému druhovi blíže.

„Víme, že tam jsou hvězdy,“ odpověděla po další krátké chvíli ticha a položila mu hlavu na rameno.

„Jak asi tak vypadají hvězdy?“ vznesl Jin otázku a svojí hřejivou rukou přešel svojí družce po zádech. Na rozdíl od něj její holá záda byla chladná jako led – chladná jako vzduch, který ty dva obklopoval. Avšak, i přes mrazivé ovzduší si Jin zvládl zachovat teplé ruce.

„To ti nepovím, drahý; sama nevím,“ zašeptala a přejela palcem svému muži po zátylku, přesně pod límečkem jeho zlatého saka – jediného zdroje světla široko daleko. Jin zářil jako plamen, házel zlaté odlesky do nicoty pod nimi a jak tančil on, tančily i jeho stíny. Kombinace jeho bílých lesklých polobotek a jejich černých střevíčů, klouzající společně po ničem v ničem byla až omamující – jejich kroky byly sladěné léty neustálého tréninku, věděli přesně kam šlápnout, kdy se zhoupnout, kdy pustit, kdy znovu chytit... ač jejich jedinou hudbou, jejich jediná melodie, kterou kdy slyšeli, byly hlasy toho druhého, slabou ozvěnou odrážející se od čehosi v té temnotě.

„Myslíš si, že září, nebo stíní? Je nebe tam nahoře tmavé, nebo světlé?“

„Myslím si, že září, drahý.“

„Proč si to myslíš, drahá?“

„Nevím. Jen takový pocit. Jaký by jinak byl důvod k existenci hvězd?“

„Pročpak by nemohly existovat, kdyby jen stínily na obloze, drahá Shi?“ naklonil hlavu na stranu a znovu ji protočil.

„Všechno, co kdy zde existovalo, existuje a bude existovat, musí mít nějaký význam. Nic zde nepřekáží. Všechno do sebe dokonale zapadá –

jako hlavolam, jako jeden velký hodinářský stroj. Každý zde má svoji úlohu, kterou musí najít jako smysl svého života. Aby zapadl do systému. Víš, tam dole nejsou jen dva jako my zde," vysvětlila trpělivě Shi a přitáhla si Jina k sobě pomocí své dlaně a jednoho lадného zhoupnutí v kolenou.

„Proč by tedy v tomto světě existovaly hvězdy, když nemají žádnou úlohu? Proč by stínily oblaka na obloze nebo blesky křížující nebe, když na ně mohou svítit? Není to přeci jen pravděpodobnější?“ pokračovala.

Jin se na chvíli zamyslel.

„Máš pravdu, drahá Shi. Vždy všechno vysvětlíš tak, že to pochopím i já,“ zasmál se a propletl si s ní prsty.

„A nikdy mě to nepřestane bavit,“ usmála se na něj Shi a stiskla jejich propletené dlaně.

Zavládlo mezi nimi příjemné ticho, vyrušené jen jejich tancem; zasuštění látky, klapání jejich bot, či zvuk bříšek prstů po odhalené kůži.

„Myslíš si, že je nás dvou více? Tak jako hvězd?“ otázala se najednou Shi a položila svoji dlaň na jeho lopatky.

„Jak to myslíš, drahá?“ naklonil hlavu na stranu Jin.

„Máme tolik různých jmen, tolik různých variant. Každý si nás představuje jinak. Každý si nás interpretuje jinak. Co kdyby bylo více alternativ nás dvou? Dívej –Shi. Décès. Morte.T od. Death. *Smrt*. Jinsei. Vida. Vita. Liewen. Zhizn'. *Život*. Nemyslíš si tím pádem, že je zde víc životů, víc Smrtí? Víc něčeho? Víc tanců? Víc věčností?“

RŮŽENA SVOBODOVÁ

(10. 7. 1868 MIKULOVICE – 1. 1. 1920 PRAHA)

Narodila se jako Růžena Čáповá v Mikulovicích u Znojma, kde její otec působil jako vrchnostenský úředník. V roce 1874 se rodina přestěhovala z Moravy do Prahy a Růžena se svými třemi sourozenci vyrůstala v areálu kláštera na Strahově. Zásadní pro další směřování budoucí spisovatelky bylo setkání s knihami Boženy Němcové, které dostala v roce 1877 od svého otce k Vánocům: *Moje ctižádost se nyní zcela proměnila. Toužila jsem nyní vášnivě státi se něčím větším, nežli byla svatá Hermenegilda nebo svatá Kateřina Sienská, které mne do této chvíle udivovaly a k napodobování lákaly. Toužila jsem po tom nyní, státi se Boženou Němcovou.* Poté, co Jan Čáp předčasně zemřel, ztratila v rodině oporu pro svůj zájem o literaturu a vzdělání. Matka své dcery vychovávala k pokoře a pasivitě, připravovala je na život v manželství a jejich studium vnímala jen jako prostředek k uzavření výhodnějšího sňatku. Vzpouira proti této společenské roli se stala celoživotním jak osobním, tak literárním tématem Růženy Svobodové. Z rodiny odešla v roce 1887 a přijala místo vychovatelky u vzdálených příbuzných. V této době začala psát své první literární práce a navázala přátelství se spisovatelem a budoucím manželem F. X. Svobodou. Provádala se za něj po návratu do Prahy v roce 1890 a jejich domov se stal místem setkávání mladých umělců, např. A. Sovy, V. Mrštíka, F. X. Šaldy, H. Kvapilové, později B. Benešové, M. Pujmanové ad. Ve svých prózách z 90. let 19. století, např. *Přetížený klas* (1892) či *Na písčité půdě* (1894), zachytila problémy dospívajících dívek, které se nechtěly smířit s daným stavem věcí a toužily po práci a samostatném výdělku. Jako první v české literatuře se tímto tématem zabývala v takové míře a zachytila rozpor mezi výchovou dívek v iluzivních romantických představách o vztazích mezi muži a ženami a realitou života v manželství. Sama tento rozpor žila a nikdy z něj nenašla uspokojivou cestu. Úspěch u čtenářů i kritiky přinesl autorce román *Milenky* (1902), dalším čtenářsky úspěšným dílem byl cyklus povídek z Beskyd *Černí myslivci* (1908), k nimž čerpala náměty z vyprávění svých přátel ve Frenštátu pod Radhoštěm. Během první světové války se angažovala v charitativní organizaci České srdce, již spoluzakládala. Její poslední román *Zahrada irémská* (1921) zůstal nedokončený, stejně jako vzpomínky na dětství a cestopisné črty z Jugoslávie. (ap)

MB Muzeum Brněnska
Památník písemnictví
na Moravě

Literka,
Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě
Klášter 1, 664 61 Rajhrad, e-mail: literka@mbrn.cz
Odpovědný redaktor: Jiří David
Texty: Jiří David, Andrea Procházková,
Miroslava Šudomová
Vychází jedenáctkrát ročně, č. 7, ročník 17
Muzeum Brněnska, příspěvková organizace, IČ: 00089257

jihořmoravský kraj